

RETTEENS DOM (Femte Afdeling)
30. september 1998 *

I sag T-121/97,

Richie Ryan, tidligere medlem af Revisionsretten for De Europæiske Fællesskaber, med bopæl i Dublin, ved advokat Georges Vandersanden, Bruxelles, og med valgt adresse i Luxembourg hos Fiduciaire Myson SARL, 30, rue de Cessange,

sagsøger,

mod

Revisionsretten for De Europæiske Fællesskaber ved Jean-Marie Stenier, Jan Inghelram og Paolo Giusta, Revisionsrettens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede, og med valgt adresse i Luxembourg hos Revisionsretten, 12, rue Alcide de Gasperi, Kirchberg,

sagsøgt,

støttet af

Rådet for Den Europæiske Union ved Jean-Paul Jacqué og Thérèse Blanchet, Rådets Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede, og med valgt adresse i Luxembourg hos generaldirektør A. Morbilli, Den Europæiske Investeringsbanks Direktorat for Juridiske Anliggender, 100, boulevard Konrad Adenauer,

intervenient,

* Processprog: fransk.

angående en påstand om annullation af Revisionsrettens afgørelse af 20. februar 1997 om fastsættelse af sagsøgerens pension med virkning fra den 1. marts 1997,

har

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET I FØRSTE INSTANS
(Femte Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, J. Azizi, og dommerne R. García-Valdecasas og M. Jaeger,

justitssekretær: ekspeditionssekretær B. Pastor,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter mundtlig forhandling den 12. maj 1998,

afsagt følgende

Dom

Relevante bestemmelser

- 1 Rådets forordning (EØF, Euratom, EKSF) nr. 2290/77 af 18. oktober 1977 om løn- ningsregulativ for Revisionsrettens medlemmer (EFT L 268, s. 1, herefter »forord- ning nr. 2290/77«) bestemmer i artikel 9, stk. 1, at »efter tjenesteperiodens ophør har medlemmerne af Revisionsretten ret til en pension, som udbetales fra det fyldte 65. år«.

- 2 I artikel 10, stk. 1, i forordning nr. 2290/77 bestemmes det, at pensionen for medlemmerne af Revisionsretten for hvert fulde tjenesteår udgør 4,5% af den sidst oppebårne grundløn og for hver fuld måned 1/12 af dette beløb, og at den maksimale pension udgør 70% af den sidst oppebårne grundløn.
- 3 Den månedlige grundløn for medlemmer af Revisionsretten er i medfør af artikel 2 i forordning nr. 2290/77 lig med det beløb, der fremkommer ved anvendelsen af følgende procentsatser på grundlønnen for en tjenestemand i De Europæiske Fællesskaber i lønklasse A1, sidste løntrin: formanden: 108%, de øvrige medlemmer: 104%.
- 4 Artikel 18 i forordning nr. 2290/77 bestemmer følgende:
- »Hvis Rådet beslutter en forhøjelse af grundlønnen, træffer det samtidig beslutning om en passende forhøjelse af de løbende pensioner.«
- 5 I artikel 8, stk. 1, i forordning nr. 2290/77 bestemmes, at tidligere medlemmer af Revisionsretten i tre år fra den første dag i den måned, der følger efter deres fratræden fra tjenesten, modtager en månedlig overgangsgodtgørelse, der, afhængig af tjenesteperiodens længde, fastsættes til mellem 35% og 60% af den grundløn, som det pågældende medlem oppebar ved sin fratræden fra tjenesten.
- 6 Revisionsretten har ved artikel G, nr. 6, i traktaten om Den Europæiske Union (herefter »TEU«), der trådte i kraft den 1. november 1993, fået status som fællesskabsinstitution.

- 7 Den 10. april 1995 vedtog Rådet forordning (EF, Euratom, EKSF) nr. 840/95 om ændring af forordning nr. 2290/77 (EFT L 85, s. 10, herefter »forordning nr. 840/95«), i hvis anden betragtning det hedder, at Revisionsretten efter ikrafttrædelsen af TEU er blevet en institution under De Europæiske Fællesskaber, og at det derfor er hensigtsmæssigt at ændre bestemmelserne i forordning nr. 2290/77. Forordning nr. 840/95, som trådte i kraft den 20. april 1995, fandt i medfør af forordningens artikel 3, stk. 2, anvendelse fra den 1. maj 1995.
- 8 Forordning nr. 840/95 ændrer artikel 2 i forordning nr. 2290/77, idet den forhøjer den månedlige løn fra 108% til 115% af grundlønnen for en tjenestemand i De Europæiske Fællesskaber i lønklasse A1, sidste løntrin, for Revisionsrettens formand, og fra 104% til 108% for de øvrige medlemmer.
- 9 Forordning nr. 840/95 ændrer ligeledes artikel 8 i forordning nr. 2290/77, idet den fastsætter den månedlige overgangsgodtgørelse for tidligere medlemmer af Revisionsretten til mellem 40% og 65%, afhængig af det pågældende medlems tjenesteperiode, af den grundløn, som medlemmet oppebar ved sin udtræden af tjenesten.
- 10 Artikel 2 i forordning nr. 840/95 bestemmer følgende:

»De pensioner, der er erhvervet ret til ved ikrafttrædelsen af denne forordning, ændres ikke herved.«

Faktiske omstændigheder

- 11 Sagsøgeren var medlem af Revisionsretten fra den 18. maj 1986 til den 9. februar 1994.

- 12 Fra sidstnævnte dato modtog sagsøgeren i medfør af artikel 8 i forordning nr. 2290/77 en månedlig overgangsgodtgørelse, der blev udbetalt i en periode på tre år fra sagsøgerens udtræden af tjenesten, dvs. indtil februar 1997.
- 13 Da sagsøgeren fra den 1. marts 1997 havde krav på at få udbetalt sin pension, modtog han for første gang en opgørelse over sin nettopension i et bilag til en skrivelse af 20. februar 1997 fra generalsekretæren for Revisionsretten.
- 14 Sagsøgeren konstaterede ved denne lejlighed, at hans pension var blevet beregnet på grundlag af en månedlig grundløn fastsat efter den tidligere artikel 2 i forordning nr. 2290/77, dvs. svarende til det beløb, der fremkommer ved anvendelsen af en procentsats på 104% på grundlønnen for en tjenestemand i De Europæiske Fællesskaber i lønklasse A1, sidste løntrin.

Retsforhandlinger og parternes påstande

- 15 På denne baggrund har sagsøgeren ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 16. april 1997 anlagt nærværende sag i medfør af EF-traktatens artikel 173, stk. 4.
- 16 Ved processkrift indleveret til Rettens Justitskontor den 29. juli 1997 anmodede Rådet om tilladelse til at intervenere til støtte for sagsøgtets påstande. Ved skrivelse indleveret til Rettens Justitskontor den 12. september 1997 anmodede sagsøgeren om, at visse dokumenter, der var vedlagt Revisionsrettens svarskrift, måtte blive behandlet fortroligt i forhold til Rådet.

- 17 Ved kendelse afsagt den 20. november 1997 af formanden for Rettens Femte Afdeling blev anmodningen om intervention imødekommet, mens anmodningen om fortrolig behandling blev afvist.
- 18 På grundlag af den refererende dommers rapport har Retten (Femte Afdeling) besluttet at indlede den mundtlige forhandling.
- 19 Parterne afgav mundtlige indlæg og besvarede Rettens mundtlige spørgsmål i det offentlige retsmøde, der fandt sted den 12. maj 1998.
- 20 Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:
- Revisionsrettens beslutning af 20. februar 1997 om fastsættelsen af sagsøgerens pension pr. 1. marts 1997 annulleres.
 - Sagsøgte tilpligtes at betale samtlige sagsomkostninger.
- 21 Sagsøgte har nedlagt følgende påstande:
- Frifindelse.
 - Der træffes afgørelse om sagens omkostninger efter gældende bestemmelser.
- 22 Intervenienten har nedlagt påstand til støtte for sagsøgtes påstande.

Realiteten

- 23 Sagsøgeren har til støtte for sine påstande i det væsentlige fremført et anbringende om, at sagsøgte har foretaget en fejlagtig fortolkning af artikel 2 i forordning nr. 840/95, samt et anbringende om, at forordning nr. 840/95 er ulovlig.

Anbringendet om fejlagtig fortolkning af artikel 2 i forordning nr. 840/95

Parternes argumenter

- 24 Sagsøgeren har rejst spørgsmålet om begrebet »løbende pensioner« og »pensioner, der er erhvervet ret til«, som er nævnt henholdsvis i artikel 18 i forordning nr. 2290/77 og i artikel 2 i forordning nr. 840/95, idet begrebet er tvetydigt og kan fortolkes på flere måder. Begrebet betegner faktisk opgjorte pensioner, dvs. pensioner, der allerede udbetales. Sagsøgeren har af denne fortolkning udledt, at forordning nr. 840/95 ikke finder anvendelse på hans tilfælde, idet den ham tildelte pension først blev udbetalt fra marts 1997, dvs. efter denne forordnings ikrafttræden. Sagsøgeren har tilføjet, at hvis udtrykket »løbende pensioner/pensioner, der er erhvervet ret til« skal defineres på en anden måde, er der flere muligheder. Der kan være erhvervet ret til pensionen enten fra den første dag i den måned, der følger efter tjenesteperiodens ophør, eller fra udløbet af den treårige periode, i hvilken en tidligere formand for eller et tidligere medlem af Revisionsretten får udbetalt en overgangsgodtgørelse. Sagsøgeren har ligeledes påpeget, at artikel 18 i forordning nr. 2290/77 og artikel 2 i forordning nr. 840/95 ikke er identiske i den engelske udgave. I forordning nr. 2290/77 er der tale om »existing pensions«, hvilket indikerer, at det drejer sig om eksisterende pensioner, dvs. faktisk opgjorte pensioner. I forordning nr. 840/95 tales der om »acquired pensions«, hvilket svarer til det franske udtryk, som er identisk i de to forordninger med al den tvetydighed, der knytter sig til disse udtryk.

- 25 Sagsøgeren har heraf udledt, at udtrykket »løbende pensioner/pensioner, der er erhvervet ret til«, fordi det er så upræcist, skal defineres på den for sagsøgeren gunstigste måde, nemlig således, at der først er erhvervet ret til pensionerne fra det tidspunkt, hvor de opgøres. Da sagsøgerens pension ikke blev opgjort (i betydningen »kom til udbetaling«) før det tidspunkt, fra hvilket forordning nr. 840/95 fandt anvendelse, dvs. den 1. maj 1995, er sagsøgerens tilfælde ikke omfattet af artikel 2 i sidstnævnte forordning.
- 26 Sagsøgeren finder, at det er logisk og i overensstemmelse med det ved forordning nr. 2290/77 indførte lønningsregulativ at gå ud fra, at formanden for eller et medlem af Revisionsretten efter tjenesteperiodens ophør kun har en pension, såfremt to betingelser er opfyldt. Dels skal den pågældende være udtrådt af Revisionsrettens tjeneste. Dels skal den pågældende faktisk oppebære pension, hvad enten han har ansøgt om at blive førtidspensioneret fra det fyldte 60. år eller har nået den normale pensionsalder, dvs. 65 år. En tredje mulighed er, at den overgangsgodtgørelse, han modtager, og som løber i tre år, bringer ham på den anden side af det fyldte 65. år. Sagsøgerens situation svarer til denne tredje mulighed.
- 27 Sagsøgeren har heraf udledt, at artikel 2 i forordning nr. 840/95 ikke finder anvendelse på hans situation.
- 28 Efter sagsøgtens opfattelse fremgår det af ordlyden af artikel 9 i forordning nr. 2290/77, at retten til pension opstår og erhverves ved tjenesteperiodens ophør. Den opfattelse, at der først erhverves ret til pensionen på tidspunktet for den første pensionsudbetaling, er for det først ikke i overensstemmelse med ordlyden af artikel 9 i forordning nr. 2290/77, og er for det andet ulogisk. Sagsøgte har tilføjet, at når den pågældende udtræder af tjenesten, bliver retten til pension konstateret, og pensionsbeløbet kan fastsættes, således at den pensionerede alene skal vælge datoen for den første udbetaling.

- 29 Intervenienten har ikke fremsat bemærkninger angående det første anbringende.

Rettens bemærkninger

- 30 Sagsøgeren har i det væsentlige gjort gældende, at begrebet »pensioner, der er erhvervet ret til«, der anvendes i artikel 2 i forordning nr. 840/95, skal fortolkes på den for ham gunstigste måde. Sagsøgerens pension er opgjort pr. 1. marts 1997. Det vil således være i hans interesse, hvis retten til pensionen i henhold til artikel 2 i forordning nr. 840/95 først er erhvervet efter den dato, fra hvilken denne forordning finder anvendelse, dvs. efter den 1. maj 1995. Ifølge sagsøgeren skal udtrykket »pensioner, der er erhvervet ret til« derfor forstås som en pension, der faktisk er opgjort.
- 31 Retten bemærker, at den af sagsøgeren foreslåede fortolkning er uforenelig med ordlyden af forordning nr. 2290/77, hvoraf det fremgår, at retten til pension opstår, og pensionsretten således erhverves, på datoen for tjenesteperiodens ophør.
- 32 For det første bestemmes det nemlig i denne forordnings artikel 9, stk. 1, at medlemmerne af Revisionsretten efter tjenesteperiodens ophør har ret til en pension, som udbetales fra det fyldte 65. år. I medfør af samme artikels stk. 2 kan medlemmerne dog ansøge om at oppebære denne pension fra det fyldte 60. år. Heraf følger, at der i forordningen sondres mellem det tidspunkt, hvor pensionsretten opstår, dvs. tidspunktet for tjenesteperiodens ophør, og det senere eller samtidigt indtrædende tidspunkt, fra hvilket det tidligere medlem oppebærer pensionen, nemlig den dato, på hvilken vedkommende fylder 60 eller 65 år.

- 33 For det andet beregnes pensionsbeløbet i medfør af artikel 10 i forordning nr. 2290/77 på grundlag af den sidst oppebårne grundløn. Det fremgår yderligere af samme forordnings artikel 1, at retten til en grundløn ophører, når de pågældende fratræder tjenesten. Den sidst oppebårne grundløn, som er det kriterium, hvorefter pensionsretten bestemmes, er således en entydig og uforanderlig omstændighed, der foreligger samtidig med tjenesteperiodens ophør.
- 34 Endvidere vil den af sagsøgeren foreslåede fortolkning føre til situationer præget af inkonsekvens, som sagsøgte med rette har påpeget. I medfør af artikel 10 i forordning nr. 2290/77 beregnes den skyldige pension nemlig på grundlag af den sidst oppebårne løn. Hvis »den løbende pension/den pension, der er erhvervet ret til«, i den betydning, der er anvendt i artikel 18 i forordning nr. 2290/77 og i artikel 2 i forordning nr. 840/95, først blev beregnet ved udbetalingen og på grundlag af den på dette tidspunkt gældende grundløn, ville den løn, der er beregningsgrundlag for pensionen, ikke længere være den sidst oppebårne grundløn, som er det beregningsgrundlag, der er fastsat i artikel 10 i forordning nr. 2290/77.
- 35 Heraf følger, at den af sagsøgeren foreslåede fortolkning ikke kan lægges til grund.
- 36 For så vidt angår sagsøgerens argument om en sproglig uoverensstemmelse i den engelske udgave mellem på den ene side artikel 18 i forordning nr. 2290/77 (»existing pensions«) og på den anden side artikel 2 i forordning nr. 840/95 (»acquired pensions«) er det tilstrækkeligt for det første at erindre om fast retspraksis, ifølge hvilken de fællesskabsretlige bestemmelser skal fortolkes og anvendes ensartet i lyset af de versioner, der foreligger på de øvrige fællesskabsprog (Domstolens dom af 17.7.1997, sag C-219/95 P, Ferriere Nord mod Kommissionen, Sml. I, s. 4411, præmis 15). Nødvendigheden af en ensartet fortolkning af de sproglige versioner kræver, at den pågældende bestemmelse, når der er uoverensstemmelse mellem versionerne, skal fortolkes på baggrund af den almindelige opbygning af og formålet med den ordning, som den er led i (Domstolens dom af 24.10.1996, sag C-72/95, Kraaijeveld m.fl., Sml. I, s. 5403, præmis 28). Retten skal herefter for det første bemærke, at de to udtryk synes at kunne betragtes som synonyme, da en pensionsret, som er erhvervet, nødvendigvis også må eksistere,

og en pension kan eksistere uden at være opgjort og kommet til udbetaling. Retten skal for det andet bemærke, at hvis det antages, at udtrykket »existing pensions« i den engelske version af artikel 18 i forordning nr. 2290/77 skal oversættes med »opgjorte pensioner« i stedet for »pensioner, der er erhvervet ret til«, vil udtrykket afvige væsentligt fra de andre sproglige versioner af samme artikel, som ligeledes er autentiske. Heraf følger, at denne sproglige uoverensstemmelse ikke åbner mulighed for at fortolke artikel 18 i forordning nr. 2290/77 som omfattende opgjorte pensioner i stedet for pensioner, der er erhvervet ret til.

- 37 Anbringendet om en fejlagtig fortolkning af artikel 2 i forordning nr. 840/95 skal således forkastes.

Anbringendet om, at forordning nr. 840/95 er ulovlig

- 38 Anbringendet om, at forordning nr. 840/95 er ulovlig, består af tre led: tilsidesættelse af artikel 18 i forordning nr. 2290/77, tilsidesættelse af forbuddet mod forskelsbehandling og tilsidesættelse af princippet om beskyttelse af den berettigede forventning.

Det første led: tilsidesættelse af artikel 18 i forordning nr. 2290/77

— Parternes argumenter

- 39 Sagsøgeren finder, at artikel 2 i forordning nr. 840/95 er uforenelig med artikel 18 i forordning nr. 2290/77. Det fremgår af ordlyden af sidstnævnte artikel, at Rådet, samtidig med, at det beslutter en forhøjelse af grundlønnen, skal træffe beslutning om en passende forhøjelse af de løbende pensioner. Rådet har et vist skøn hvad angår størrelsen af forhøjelsen. Rådet kan dog ikke uden at tilsidesætte sidstnævnte

artikel undlade at træffe beslutning om en forhøjelse af de løbende pensioner i tilfælde af en forhøjelse af grundlønnen. Forordning nr. 840/95 tager hverken hensyn til ordlyden af og ånden i artikel 18 i forordning nr. 2290/77 eller til, at pensioner i almindelighed betragtes som en forlængelse af lønnen.

- 40 Sagsøgeren har på den ene side fastslået, at grundlønnen og den månedlige overgangsgodtgørelse for formænd og medlemmer af Revisionsretten forhøjes i medfør af artikel 1 i forordning nr. 840/95. Denne forhøjelse er alene begrundet i ikrafttrædelsen af TEU, som tillægger Revisionsretten status som EF-institution. På den anden side hedder det udtrykkeligt i forordningens artikel 2, at de pensioner, der er erhvervet ret til, ikke vil blive forhøjet.
- 41 Sagsøgeren har gjort gældende, for det første, at der ikke er givet nogen specifik begrundelse for bestemmelsen i forordning nr. 840/95 om, at pensioner, der er erhvervet ret til, ikke skal forhøjes. For det andet er begrundelsen for forhøjelsen af grundlønnen og overgangsgodtgørelsen rent formel og kan ikke i sig selv begrunde den manglende forhøjelse af pensioner, der er erhvervet ret til. Når grundlønnen og overgangsgodtgørelsen forhøjes, uden at der samtidig sker forhøjelse af de pensioner, der er erhvervet ret til, er dette et brud med Rådets tidligere faste praksis og i strid med artikel 18 i forordning nr. 2290/77; der er således ingen gyldig begrundelse for en sådan fremgangsmåde.
- 42 Sagsøgeren har tilføjet, at datoen for ikrafttrædelsen af forordning nr. 840/95 ikke svarer til den dato, fra hvilken Revisionsretten har fået status som institution i henhold til traktatens artikel 4, som ændret ved artikel G, nr. 6, i TEU. TEU trådte nemlig i kraft den 1. november 1993, dvs. på et tidspunkt, hvor sagsøgeren endnu var i tjenesten. Derfor bør begrundelsen for at forhøje lønninger og overgangsgodtgørelser til formænd og medlemmer af Revisionsretten også kunne anvendes i sagsøgerens tilfælde og ikke mindst føre til en forhøjelse af sagsøgerens pensionsrettigheder. Der er således en åbenbar modsætning mellem begrundelsen for forordning nr. 840/95 og forordningens konsekvenser for sagsøgerens situation.

- 43 Sagsøgeren har heraf udledt, at artikel 2 i forordning nr. 840/95 er ulovlig, i det omfang artiklen er i strid med artikel 18 i forordning nr. 2290/77.
- 44 Sagsøgte har erkendt, at Rådet i medfør af artikel 18 i forordning nr. 2290/77 var forpligtet til, da denne forordning blev ændret ved forordning nr. 840/95, at træffe en afgørelse om forhøjelse af de løbende pensioner. Sagsøgte finder, at Rådet har opfyldt denne forpligtelse ved i artikel 2 i forordning nr. 840/95 at bestemme, at det er passende at forhøje de pensioner, der er erhvervet ret til, med 0%. Artikel 2 i forordning nr. 840/95 opfylder endvidere kravene i artikel 18 i forordning nr. 2290/77. For det første er artikel 2 i forordning nr. 840/95 blevet vedtaget samtidig med den forhøjelse af lønningerne, der er fastsat i artikel 1 i forordning nr. 840/95. For det andet kræves der ifølge artikel 18 i forordning nr. 2290/77 en beslutning om en passende forhøjelse, dvs. en beslutning om, hvorvidt der skal gennemføres en passende forhøjelse. Det er således ikke et krav efter denne bestemmelse, at der nødvendigvis skal vedtages en forhøjelse. For det tredje skal Rådet ifølge artikel 18 i forordning nr. 2290/77 træffe beslutning om »en passende forhøjelse«, dvs. en forhøjelse, der falder i tråd med de konkrete omstændigheder, der begrundet Rådets beslutning om at forhøje lønningerne. I den konkrete sag har Rådet besluttet, at det vil være i overensstemmelse med de konkrete omstændigheder og begrundelserne for at forhøje lønningerne at forhøje de pensioner, der er erhvervet ret til, med 0%.
- 45 Sagsøgte finder, at artikel 2 i forordning nr. 840/95 er korrekt og tilstrækkeligt begrundet. Begrundelsen fremgår først og fremmest af det forhold, at artikel 2 er en direkte anvendelse af en grundbestemmelse, nemlig artikel 18 i forordning nr. 2290/77. Begrundelsen fremgår desuden indirekte af begrundelsen for den forhøjelse af lønningerne, der blev besluttet ved artikel 1 i forordning nr. 840/95, og som var en følge af, at Revisionsretten fik status som institution. Sagsøgte har her henvist til fast retspraksis, hvorefter en forordnings begrundelse kan begrænses til en angivelse af den generelle situation, der har ført til forordningens vedtagelse, under hensyntagen til forordningens sammenhæng (Domstolens dom af 13.3.1968, sag 5/67, Beus, Sml. 1965-1968, s. 469, org. ref.: Rec. s. 125, på s. 143, og af 20.6.1973, sag 80/72, Koninklijke Lassiefabrieken, Sml. s. 635).

- 46 Intervenienten har fremhævet, at det var en særlig og usædvanlig situation, der førte til beslutningen om at forhøje lønningerne for medlemmerne af Revisionsretten. Både Revisionsretten selv og Rådet skulle tage hensyn til, at Revisionsretten havde fået status som EF-institution. Der var således ikke tale om en forhøjelse af den art, som plejer at finde sted som følge af f.eks. en stigning i pristallet eller lignende. Denne type forhøjelse gennemføres i øvrigt for institutionens medlemmer som en simpel følge af, at beregningsgrundlaget for deres vederlag, nemlig lønnen for en tjenestemand i lønklasse A1, sidste løntrin, forhøjes.
- 47 Intervenienten har påpeget, at det set fra denne synsvinkel er helt logisk, at forhøjelsen først får virkninger for fremtiden og ikke gælder for de pensioner, der allerede er erhvervet ret til. Sidstnævnte pensioner er en forlængelse af lønnen, for så vidt som de er baseret på den sidst oppebårne løn. Og denne sidst oppebårne løn er for medlemmer, der udtrådte af tjenesten, før forordning nr. 840/95 kunne finde anvendelse på dem, lig med 104% og ikke 108% af lønnen for en tjenestemand i lønklasse A1, sidste løntrin.
- 48 Rådet finder som intervenient, at det fuldt ud har opfyldt forpligtelsen i medfør af artikel 18 i forordning nr. 2290/77 til at træffe en beslutning vedrørende de løbende pensioner. Denne beslutning blev truffet i form af artikel 2 i den omtvistede forordning. Der er således ikke sket tilsidesættelse af artikel 18 i forordning nr. 2290/77.
- 49 Intervenienten har afvist sagsøgerens argument om, at den anvendte begrundelse, nemlig at Revisionsretten er blevet en EF-institution, blot er en rent formel begrundelse, som ikke i sig selv kan retfærdiggøre en tilsidesættelse af artikel 18 i forordning nr. 2290/77, da der ikke er tale om et objektive kriterium, og idet der ikke er nogen forbindelse mellem Revisionsrettens overgang til en status som institution og forhøjelsen af lønningerne. Det fremgår nemlig tydeligt af baggrunden for vedtagelsen af forordning nr. 840/95, at Revisionsrettens nye status som EF-institution var en fundamental omstændighed, som i sig selv fuldt ud kunne

begrunde Rådets beslutning om at forhøje lønningerne og overgangsgodtgørelserne for medlemmerne af denne nye institution. Formålet var at sikre en vis balance mellem lønniveauet for medlemmerne af de forskellige institutioner.

- 50 Intervenienten har tilføjet, at da den eneste begrundelse for forordning nr. 840/95 var, at Revisionsretten havde fået denne status som institution, var det hverken nødvendigt eller rigtigt at give forordningen en anden begrundelse end den, der findes i den anden betragtning i forordningens præambel. Ophøjelsen til denne nye status medfører, at de pensioner, der er erhvervet ret til, ikke berøres af forhøjelsen. Der var således ikke behov for en særlig bemærkning herom i betragtningerne.
- 51 Intervenienten udleder heraf, at begrundelsespligten ifølge traktatens artikel 190 i den foreliggende sag er fuldt ud overholdt, og at det andet anbringende, første led, hvorefter artikel 2 i forordning nr. 840/95 er i strid med forordning nr. 2290/77, må forkastes.

— Rettens bemærkninger

- 52 Gennemførelsen af artikel 18 i forordning nr. 2290/77 forudsætter, at Rådet har besluttet at forhøje grundlønnen. Det står fast, at Rådet ved artikel 1 i forordning nr. 840/95 har forhøjet grundlønnen for formanden for og medlemmerne af Revisionsretten.
- 53 Yderligere er artikel 18 i forordning nr. 2290/77 ikke blevet ophævet ved forordning nr. 840/95. Heraf følger, at Rådet ved vedtagelsen af forordning nr. 840/95 var forpligtet til at overholde artikel 18 i forordning nr. 2290/77.

54 Ved denne artikel forpligtes Rådet for det første til at træffe beslutning om pensionerne samtidig med beslutningen om en forhøjelse af grundlønnen. Det står fast, at Rådet har overholdt denne forpligtelse ved at vedtage artikel 2 i forordning nr. 840/95.

55 Artikel 18 i forordning nr. 2290/77 forpligter for det andet Rådet til at give denne beslutning et bestemt indhold, nemlig »en passende forhøjelse af de løbende pensioner«.

56 Der kan udledes to konklusioner af denne bestemmelse. For det første forpligter artikel 18 i forordning nr. 2290/77 ved at bestemme, at Rådet »træffer ... beslutning om en ... forhøjelse« i stedet for at bestemme, at Rådet beslutter en forhøjelse, alene Rådet til at undersøge, om en sådan forhøjelse er hensigtsmæssig. Artikel 18 pålægger derimod ikke Rådet en generel pligt til efter denne undersøgelse at beslutte en forhøjelse af de løbende pensioner.

57 For det andet skal denne forpligtelse til at undersøge hensigtsmæssigheden af en forhøjelse af pensionerne følge en bestemt retning. Det hedder nemlig i artikel 18 i forordning nr. 2290/77, at Rådet skal træffe beslutning om en »passende« forhøjelse af pensionerne. Dette udtryk betyder, at den fastsatte forhøjelse af pensionerne, som er genstand for beslutningen, ikke nødvendigvis skal være identisk med forhøjelsen af grundlønnen, og at Rådet således tillægges et vist skøn. Ordet »passende« er også udtryk for den tanke, at Rådet skal bestræbe sig på at fastslå, hvad der under de givne omstændigheder vil være en »passende« forhøjelse af de løbende pensioner.

58 Normalt vil en passende forhøjelse af de pensioner, der er erhvervet ret til, ved forhøjelse af grundlønnen være identisk med forhøjelsen af grundlønnen. I særlige tilfælde kan det efter omstændighederne være passende og berettiget at forhøje pensionerne mindre og endog meget mindre end grundlønnen. Helt undtagelsesvis

kan en passende forhøjelse af de pensioner, der er erhvervet ret til, under ganske særlige omstændigheder endog være på 0%.

- 59 Rådet har ved sin vurdering af, om en forhøjelse af pensioner, der er erhvervet ret til, er passende, et skøn, som dog er underkastet Rettens legalitetskontrol. Når Retten udøver denne kontrol bl.a. på grundlag af de almindelige fællesskabsretlige principper, må den nødvendigvis analysere de begrundelser for forordningen, som Rådet støtter sig på ved vurderingen af, om en forhøjelse af de pensioner, der er erhvervet ret til, er passende. Når pensioner, der er erhvervet ret til, forhøjes med samme sats som grundlønnen, behøver Rådet ganske vist ikke at begrunde forhøjelsens passende karakter med særlige argumenter. Anderledes forholder det sig i de særtilfælde, hvor forhøjelsen af de pensioner, der er erhvervet ret til, er meget mindre end forhøjelsen af grundlønnen, og så meget mere i de helt usædvanlige tilfælde, hvor Rådet finder det passende slet ikke at forhøje de pensioner, der er erhvervet ret til. Det må derfor undersøges, om artikel 2 i forordning nr. 840/95, for så vidt som den bestemmer, at »de pensioner, der er erhvervet ret til ved ikrafttrædelsen af denne forordning, [ikke ændres] herved«, i den foreliggende sag opfylder ovennævnte krav.
- 60 Forordning nr. 840/95 er begrundet med, at »efter ikrafttrædelsen af traktaten om Den Europæiske Union er Revisionsretten blevet en institution under De Europæiske Fællesskaber, og det er derfor hensigtsmæssigt at ændre bestemmelserne i forordning ... nr. 2290/77 med hensyn til vederlag og overgangsgodtgørelser i forbindelse med udtræden af tjenesten« (anden betragtning til forordning nr. 840/95).
- 61 Derimod indeholder forordning nr. 840/95 ikke nogen udtrykkelig og specifik betragtning, der vedrører en manglende forhøjelse af de pensioner, der er erhvervet ret til.
- 62 Ifølge sagsøgte og intervenienten udgør anden betragtning til forordning nr. 840/95 dog en stiltiende begrundelse. I begrundelsen for at forhøje den månedlige grund-

løn og overgangsgodtgørelsen ligger der en stiltiende, men dog tilstrækkelig begrundelse for den manglende forhøjelse af de pensioner, der er erhvervet ret til. Den fælles begrundelse for disse foranstaltninger er, at Revisionsretten er blevet en EF-institution. Denne omstændighed indebærer i en vis forstand en opvurdering af den funktion, der udøves af medlemmerne af Revisionsretten. Rent logisk kan de funktioner, medlemmerne udøvede før denne begivenhed, ikke opvurderes. Pensionerne er vederlaget for den funktion, der blev udøvet under den tidligere ordning, og skal derfor ikke forhøjes.

63 Denne begrundelse kan, selv om den er stiltiende, med nogen rimelighed siges at være tilstrækkelig til at begrunde den manglende forhøjelse af de pensioner, der var erhvervet ret til, før Revisionsretten blev en institution, dvs. den 1. november 1993. Intet medlem af Revisionsretten, der er udtrådt af tjenesten før TEU's ikrafttrædelse, kan nemlig anses for at have arbejdet for Revisionsretten, efter at denne er blevet en EF-institution.

64 Derimod må det konstateres, at den ved artikel 2 i forordning nr. 840/95 truffne beslutning om ikke at forhøje de pensioner, der er erhvervet ret til, ikke får virkning fra tidspunktet for TEU's ikrafttrædelse, dvs. den 1. november 1993, men fra det tidspunkt, hvor forordning nr. 840/95 kan bringes i anvendelse, dvs. den 1. maj 1995. Heraf følger som nævnt ovenfor i præmis 31, at da pensionsretten erhverves på tidspunktet for den pågældendes udtræden af tjenesten, får medlemmer af Revisionsretten, der i lighed med sagsøgeren har været i tjeneste efter den 1. november 1993, men som er udtrådt af tjenesten og derved har erhvervet deres pensionsret før den 1. maj 1995, afslag på forhøjelse af deres pension. Begrundelsen for denne manglende forhøjelse, som fremgår af anden betragtning til forordning nr. 840/95, nemlig at Revisionsretten har fået status som institution, kan ikke anvendes i deres tilfælde, da de har været i tjeneste efter denne begivenhed. Begrundelsen gælder så meget mindre i deres tilfælde, som det kriterium, der er afgørende for tildelingen af pensionsrettigheder, er udtræden af tjenesten. Det er således datoen for udtrædelsen af tjenesten, der skal være udgangspunkt for vurderingen af de ændrede omstændigheder som f.eks. den, der henvises til i betragtningerne til forordning nr. 840/95.

- 65 Forordning nr. 840/95 indeholder således ingen begrundelse for den manglende forhøjelse af de pensioner, der er erhvervet ret til mellem det tidspunkt, hvor Revisionsretten er blevet en EF-institution, dvs. den 1. november 1993, og det tidspunkt, hvorfra forordningen finder anvendelse, dvs. den 1. maj 1995. I strid med artikel 18 i forordning nr. 2290/77 giver forordning nr. 840/95 således ikke nogen begrundelse for, at det anses for passende, at medlemmer af Revisionsretten, som er udtrådt af tjenesten mellem disse to datoer, ikke får forhøjet deres pension fra det tidspunkt, hvor forordning nr. 840/95 træder i kraft og forhøjer grundlønnen for de medlemmer, der er i aktiv tjeneste.
- 66 I retsmødet anførte intervenienten, at det er berettiget at nægte at forhøje pensionen for et medlem som f.eks. sagsøgeren, fordi Revisionsretten ved overgangen til status som EF-institution fik udvidet sine beføjelser og bl.a. blev beføjet til at afgive erklæring til Europa-Parlamentet og Rådet om regnskaberne rigtighed og de underliggende transaktioners lovlighed og formelle rigtighed, jf. den nye artikel 188 C, stk. 1, andet afsnit, i traktaten. Medlemmerne af Revisionsretten fik således overdraget nye opgaver og ansvarsområder. Men disse nye funktioner ville først være varetaget fuldt ud, når et helt regnskabsår var forløbet, og den første af ovennævnte erklæringer var afgivet. Et medlem, der som sagsøgeren er udtrådt af tjenesten i februar 1994, har således reelt ikke kunnet deltage i varetagelsen af disse nye opgaver. Objektivt ville det således være berettiget at nægte at yde det pågældende medlem den forhøjelse af grundlønnen, der er tildelt medlemmerne som følge af Revisionsrettens opnåede status som institution.
- 67 Retten finder imidlertid, at dette argument, som i øvrigt blev fremført for første gang i retsmødet som svar på et spørgsmål fra Retten, og som bestrides af sagsøgeren, er irrelevant af to grunde. For det første forpligter artikel 18 i forordning nr. 2290/77 — der pålægger Rådet at træffe beslutning om en passende forhøjelse af de løbende pensioner samtidig med, at det beslutter en forhøjelse af grundlønnen — nødvendigvis Rådet til at vurdere, om forhøjelsen af de løbende pensioner er passende, og således også til at vurdere, om det er rimeligt også at lade denne passende forhøjelse gælde for tiden før vedtagelsen af beslutningen. I den foreliggende sag fremgår den begrundelse, som Rådet fremførte i retsmødet, dog hverken af betragtningerne til forordning nr. 840/95 eller af noget andet dokument, der er forelagt Retten, således at det ikke er godtgjort, at det reelt er denne begrundelse,

der har fået Rådet til at beslutte at nægte at forhøje de pensioner, der er erhvervet ret til mellem den 1. november 1993 og den 1. maj 1995. For det andet forklarer den fremførte begrundelse ikke, hvorfor beslutningen om at forhøje de pensioner, der er erhvervet ret til, får virkning fra 1. maj 1995 og ikke, som det dog måtte følge af denne begrundelse, enten ved udløbet af det første hele regnskabsår, efter at Revisionsretten er blevet en EF-institution, dvs. den 31. december 1994, eller på datoen for den første erklæring om regnskabernes rigtighed mv., som vedrører regnskabsåret 1994, og som ifølge de forklaringer, der blev givet i retsmødet af sagsøgtes repræsentant, blev afgivet i november 1995. Det skal tilføjes, at pensionsbeløbet ikke alene beregnes på grundlag af antallet af fulde tjenesteår, men i medfør af artikel 10, stk. 1, i forordning nr. 2290/77 også på grundlag af det antal måneder, tjenesten har varet ud over det sidste fulde tjenesteår.

- 68 Det andet anbringendes første led, hvorefter artikel 2 i forordning nr. 840/95 er i strid med artikel 18 i forordning nr. 2290/77, skal således tages til følge.
- 69 Retten finder, at det til trods for denne konklusion vil være hensigtsmæssigt også at gennemgå dette anbringendes andet led om tilsidesættelse af forbuddet mod forskelsbehandling.

Det andet led om tilsidesættelse af forbuddet mod forskelsbehandling

— Parternes argumenter

- 70 Sagsøgeren har bemærket, at den dato, fra hvilken forordning nr. 840/95 fandt anvendelse, dvs. den 1. maj 1995, må betragtes som en skæringsdato forstået på den måde, at de pensioner, der er erhvervet ret til efter denne dato, forhøjes i modsætning til de pensioner, hvortil retten er erhvervet før denne dato. Der er ingen objektiv begrundelse for denne forskelsbehandling. Rådets begrundelse for denne

differentiering, nemlig at Revisionsretten er blevet en EF-institution, er ikke et objektivt kriterium i relation til forhøjelsen af grundlønnen og de månedlige overgangsgodtgørelser. Endvidere finder artikel 18 i forordning nr. 2290/77 anvendelse uafhængigt af årsagen til den pågældende forhøjelse.

- 71 Sagsøgeren efterlyser en begrundelse for, at denne forhøjelse på den ene side ud over grundlønningerne også omfatter de månedlige overgangsgodtgørelser, der blev oppebåret på det tidspunkt, fra hvilket forordning nr. 840/95 finder anvendelse, dvs. den 1. maj 1995, men på den anden side ikke omfatter pensioner. Denne forskel er slående i sagsøgerens tilfælde. Da sagsøgeren forlod Revisionsretten i februar 1994, dvs. to måneder efter, at Revisionsretten blev en EF-institution, fik han fra det tidspunkt, hvor forordning nr. 840/95 fik virkning, forhøjet den månedlige overgangsgodtgørelse, som han havde fået udbetalt fra marts 1994. Derimod kunne hans pension ikke forhøjes, da pensionsbeløbet blev fastsat på grundlag af den sidst oppebårne grundløn inden det tidspunkt, hvorfra forordning nr. 840/95 finder anvendelse. Sagsøgeren har heraf udledt, at der ikke er nogen forbindelse mellem Revisionsrettens overgang til status som EF-institution og beregningen af lønningerne, overgangsgodtgørelserne og pensionerne.
- 72 Sagsøgeren er af den opfattelse, at hvad der gælder for overgangsgodtgørelserne, som blev forhøjet efter ikrafttrædelsen af forordning nr. 840/95, også må gælde for pensioner. Eftersom forordning nr. 840/95 uden gyldig objektiv begrundelse behandler beregningen af overgangsgodtgørelser anderledes end beregningen af pensioner, er der tale om en vilkårlig forskelsbehandling, som gør forordningens artikel 2 ulovlig og uanvendelig over for sagsøgeren.
- 73 Sagsøgeren har hævdet, at den ordning, der er indført ved artikel 2 i forordning nr. 840/95, også medfører en urimelig og uretfærdig forskelsbehandling dels af den endnu ikke pensionerede formand for og de endnu ikke pensionerede medlemmer af Revisionsretten, dels mellem de allerede pensionerede personer indbyrdes, afhængig af hvilken dato der lægges til grund ved fastsættelsen af tidspunktet for erhvervelsen af pensionsretten.

- 74 Sagsøgeren finder ikke, at Domstolens dom af 19. marts 1975 i sag 28/74, Gillet mod Kommissionen (Sml. s. 463), som sagsøgte har påberåbt sig, har relevans for den foreliggende sag. Gillet-sagen vedrørte nemlig en ændring af en fremtidig situation med de økonomiske konsekvenser, dette medfører. Forordning nr. 840/95 indfører derimod forskellige pensionsniveauer for identiske ydelser, der allerede er præsteret af formanden for eller medlemmerne af Revisionsretten. Forordningen vil faktisk have den virkning, at der fastsættes forskellige pensionssatser for perioden fra oktober 1977, da Revisionsretten blev oprettet, til maj 1995. Konsekvensen vil være, at et medlem af Revisionsretten, som har gjort tjeneste der fra oktober 1977 indtil sin pensionering i april 1995, vil få en lavere pension end en kollega, der er blevet udnævnt på samme tid, dvs. i oktober 1977, men som har erhvervet sin ret til pension en uge senere, nemlig i løbet af maj 1995. Sagsøgeren påpeger, at han blev udnævnt som medlem af Revisionsretten den 18. maj 1986 og udtrådte af tjenesten den 9. februar 1994 på et tidspunkt, hvor Revisionsretten netop havde fået status som EF-institution.
- 75 Sagsøgeren har endvidere bemærket, at Rådet ved at vedtage forordning nr. 840/95 har fraveget sin sædvanlige praksis med at give pensionsforhøjelser samme tilbagevirkende kraft som lønforhøjelser. Hvis begrundelsen for at vedtage denne forordning som hævdet af Rådet var Revisionsrettens overgang til status som institution, burde lønreguleringen efter sagsøgerens opfattelse have haft tilbagevirkende kraft til december 1993, på hvilket tidspunkt han endnu ikke var udtrådt af tjenesten. Derfor er datoen den 1. maj 1995 ikke baseret på noget gyldigt objektivi kriterium, der kan bruges til at fastslå, hvilke personer der har ret til en pensionsforhøjelse.
- 76 Sagsøgeren er endvidere af den opfattelse, at Rådet ikke, i modsætning til hvad Revisionsretten har hævdet, kan behandle pensionsforhøjelserne »fra sag til sag«. Tværtimod kræver artikel 18 i forordning nr. 2290/77, at beslutningen om en passende forhøjelse af pensionerne under hensyn til forhøjelsen af lønningerne skal træffes samtidig. Udtrykket »passende beslutning« skal ikke forstås som en beslutning truffet »fra sag til sag«, men som en beslutning, der er berettiget under hensyn til lønforhøjelsen.

- 77 Sagsøgte har henvist til dommen i sagen Gillet mod Kommissionen, jf. præmis 74 ovenfor, hvori Domstolen i forbindelse med en forordning, som fra et bestemt tidspunkt ophævede en foranstaltning til fordel for tjenestemænd, fastslog, at der ikke var tale om forskelsbehandling af de tjenestemænd, der endnu var omfattet af foranstaltningen, i forhold til dem, der ikke længere var omfattet. Sagsøgte har i denne forbindelse citeret generaladvokat Mayras' forslag til afgørelse i den pågældende sag (Sml. s. 475), hvori det bemærkes, at ingen retsregel af højere gyldighed end vedtægten i den pågældende sag pålagde fællesskabslovgiver at drage omsorg for, at de tjenestemænd, der blev udnævnt eller forfremmet efter den dato, på hvilken ophævelsesforordningen fik virkning, fik de samme fordele, og hvori det konkluderes, at selv om disse ansatte således er blevet behandlet forskelligt, er der ikke tale om nogen ulovlig forskelsbehandling.
- 78 Sagsøgte udleder heraf, at den dato, på hvilken nye bestemmelser træder i kraft, udgør et særskilt, objektivt kriterium, på grundlag af hvilket det kan afgøres, hvem der er omfattet af bestemmelserne. Ifølge Domstolens praksis overholder dette kriterium ligebehandlingsprincippet og forbuddet mod forskelsbehandling. Dommen er faktisk en bekræftelse af det princip, at en forskellig behandling, der er en følge af, at en ny bestemmelse træder i kraft på en bestemt dato, ikke er en ulovlig forskelsbehandling. Ikrafttrædelsen er et objektivt kriterium, der gælder for alle uden forskel. Denne konklusion bør således i den foreliggende sag også gælde for forordning nr. 840/95, som fra den 1. maj 1995 fastfros pensionerne for de tidligere medlemmer af Revisionsretten på et bestemt niveau, der blev beregnet på grundlag af et beløb svarende til 104% af lønnen for en tjenestemand i lønklasse A1, sidste løntrin, mens vederlaget for de tjenestegørende eller fremtidige medlemmer udgør 108% af lønnen for en sådan tjenestemand.
- 79 Sagsøgte finder, at den modsatte konklusion ville gøre det princip indholdsløst, ifølge hvilket fællesskabsmyndigheden, i den foreliggende sag Rådet, til enhver tid kan foretage de ændringer i vedtægten, som den finder i overensstemmelse med tjenestens interesser.
- 80 Sagsøgte har forklaret, at den af sagsøgeren påberåbte forskel mellem den måde, hvorpå overgangsgodtgørelsen og pensionerne behandles, er berettiget ud fra princippet om, at en undtagelsesbestemmelse skal fortolkes restriktivt. I medfør af

dette princip skal alene pensionerne være omfattet af den særlige undtagelsesordning, der er fastsat i artikel 2 i forordning nr. 840/95, mens overgangsgodtgørelsen i mangel af en specifik undtagelsesbestemmelse er omfattet af den almindelige ordning, der er fastsat i samme forordnings artikel 1. Subsidiært har sagsøgte anført, at skulle Retten finde, at forhøjelsen af overgangsgodtgørelsen er ulovlig, kan den ulovlige forhøjelse under ingen omstændigheder benyttes som begrundelse for også at forhøje pensionerne.

- 81 Sagsøgte har anført, at sagsøgerens argument om, at artikel 2 i forordning nr. 840/95 indfører en forskelsbehandling mellem pensionerede, også bør forkastes. Kun såfremt en automatisk forhøjelse, der er ens for alle, var påbudt efter artikel 18 i forordning nr. 2290/77, kunne det således sikres, at alle pensionerede formænd og medlemmer ville modtage den samme pension. Det følger imidlertid af artikel 18 i forordning nr. 2290/77, at forhøjelsen skal behandles fra sag til sag og i hvert fald ikke ske automatisk. Sagsøgte finder på dette grundlag, at sagsøgeren herefter alene kan gøre gældende, at artiklen er ulovlig, hvilket han ikke gør i stævningen.
- 82 Sagsøgte har erkendt, at det, hvis man går ud fra det eksempel, sagsøgeren har nævnt i sin replik, teoretisk set er rigtigt, at to tidligere medlemmer kan oppebære forskellige pensioner, fordi den ene har opnået sin pension kort tid før den nye bestemmelses ikrafttrædelse, mens den anden har opnået sin pension kort tid efter denne ikrafttrædelse. Men dette argument er ikke relevant. For det første er indførelsen af en generel og abstrakt bestemmelse nemlig ikke forskelsbehandlende, blot fordi bestemmelsen i visse grænsesituationer kan medføre ulemper for bestemmelsens adressater (Domstolens dom af 16.10.1980, sag 147/79, Hochstrass mod Domstolen, Sml. s. 3005, præmis 14). I den foreliggende sag kan det af sagsøgeren nævnte eksempel, som i øvrigt ikke svarer til sagsøgerens personlige situation, følgende ikke bevirke, at den generelle og abstrakte foranstaltnings berettigelse drages i tvivl. For det andet indebærer en forskel i behandlingen ikke nødvendigvis en ulige behandling eller diskrimination. I den foreliggende sag foretages der således en objektiv, neutral og abstrakt sontring på grundlag af ikrafttrædelsesdatoen for den nye forordning.

- 83 Sagsøgte har ligeledes uddybet, hvad den forstår ved forhøjelse af pensionerne fra sag til sag. Ifølge sagsøgte pålagde artikel 18 i forordning nr. 2290/77 Rådet specifikt at tage stilling til en passende forhøjelse af pensionerne, hver gang det beslutter at forhøje grundlønnen, dvs. hver gang et sådant tilfælde opstår. Denne vurdering sker således »fra sag til sag«, da en pensionsforhøjelse kun kan være »passende«, såfremt det sker under specifik henvisning til den stedfundne lønforhøjelse. Det er endvidere klart, at der ifølge artikel 18 stilles krav om en specifik undersøgelse af pensionsforhøjelsen, såfremt der sker en forhøjelse af lønnen. Pensionsforhøjelsen kan ikke være automatisk, idet artikel 18 i så fald ikke ville have nogen eksistensberettigelse.
- 84 Sagsøgte har konkluderet, at den påståede forskelsbehandling mellem de pensionerede skyldes artikel 18 i forordning nr. 2290/77 og ikke artikel 2 i forordning nr. 840/95, som blot er den bestemmelse, hvorved artikel 18 gennemføres. Sagsøgte har heraf udledt, at sagsøgeren derfor alene kan gøre gældende, at artikel 18 i forordning nr. 2290/77 er ulovlig, hvilket sagsøgeren dog ikke gør. Sagsøgte finder derfor, at dette led i anbringendet bør forkastes.
- 85 Rådet har som intervenient bemærket, at det blot udøvede sin skønsret, da det gav Revisionsretten ret i, at Revisionsrettens medlemmer burde have en lønforhøjelse, fordi Revisionsretten var blevet en EF-institution. Det var ikke noget, Rådet var forpligtet til at gøre. Hverken traktaten eller nogen anden bestemmelse forpligtede Rådet til at beslutte disse forhøjelser. Da der ikke hvilede nogen forpligtelse på Rådet, kan Rådet således heller ikke have misligholdt nogen forpligtelse. En misligholdelse ville have været det eneste, der eventuelt kunne retfærdiggøre, at lønforhøjelsen fik tilbagevirkende kraft til datoen for TEU's ikrafttrædelse, nemlig for at gøre skaden god igen. Under alle omstændigheder bør der normalt kun være tilbagevirkende kraft i undtagelsestilfælde. Den dato, fra hvilken den anfægtede forordning skulle anvendes, var objektiv, neutral og abstrakt. Datoen gav ikke anledning til forskelsbehandling.
- 86 Intervenienten har konkluderet, at dette led i anbringendet, som omhandler tilsidesættelse af forbuddet mod forskelsbehandling, bør forkastes.

— Rettens bemærkninger

- 87 Retten skal bemærke, at efter fast praksis (jf. f.eks. Rettens dom af 9.2.1994, sag T-109/92, Lacruz Bassols mod Domstolen, Sml. Pers. II, s. 105, præmis 87, og af 18.12.1997, sag T-142/95, Delvaux mod Kommissionen, Sml. Pers. II, s. 1247, præmis 95) følger det af ligebehandlingsprincippet og forbuddet mod forskelsbehandling, at sammenlignelige situationer ikke må behandles forskelligt, medmindre en forskelsbehandling er objektivt begrundet.
- 88 I den foreliggende sag indfører forordning nr. 840/95 en forskel i pensionsordningerne for tidligere medlemmer af Revisionsretten, alt efter om de er udtrådt af tjenesten og således har erhvervet deres pensionsret før eller efter den 1. maj 1995, fra hvilket tidspunkt den pågældende forordning finder anvendelse. Denne forskel skyldes, at pensionen for medlemmer, der er udtrådt af tjenesten før den 1. maj 1995, beregnes på grundlag af en grundløn på 104% af grundlønnen for en tjenestemand i lønklasse A1, sidste løntrin, mens pensionen for medlemmer, der er udtrådt af tjenesten efter den 1. maj 1995, beregnes på grundlag af en grundløn på 108% af lønnen for en tjenestemand i lønklasse A1, sidste løntrin.
- 89 Forordning nr. 840/95 giver ikke nogen udtrykkelig begrundelse for denne forskel i behandlingen. Forordningen blev vedtaget for at tage hensyn til, at Revisionsretten efter TEU's ikrafttræden den 1. november 1993 var blevet en EF-institution. Denne begrundelse kan således berettiggte en forskelsbehandling mellem medlemmer, der er udtrådt af tjenesten før eller efter denne dato. Derimod kan begrundelsen ikke berettiggte en forskelsbehandling mellem medlemmer, som alle er udtrådt af tjenesten efter denne dato, og som således alle har været i tjeneste, efter at Revisionsretten er blevet en EF-institution. I henseende til denne begrundelse befinder disse medlemmer sig i en sammenlignelig situation, men behandles forskelligt. Begrundelsen giver således ikke nogen forklaring på, hvorfor medlemmer, der alle er udtrådt af tjenesten efter TEU's ikrafttrædelse den 1. november 1993, bliver behandlet forskelligt afhængig af, om de er udtrådt før eller efter den 1. maj 1995,

dvs. den dato, fra hvilken forordning nr. 840/95 fandt anvendelse. Hverken sagsøgte eller intervenienten har under den skriftlige forhandling fremlagt oplysninger, der kan godtgøre, at denne forskellige behandling af personer, som befinder sig i en sammenlignelig situation, er objektivt begrundet.

90 Det argument, som intervenienten fremførte i retsmødet, og som går ud på, at de nye funktioner, som er tillagt Revisionsretten ved TEU, først kunne være udøvet fuldt ud efter udløbet af et fuldt regnskabsår, nemlig på tidspunktet for afgivelsen af den første erklæring om regnskabernes rigtighed mv. (præmis 66 ovenfor), skal også vise, at sagsøgeren og de medlemmer, der er udtrådt af tjenesten efter ikrafttrædelsen af forordning nr. 840/95, befinder sig i forskellige situationer, hvilket berettiger til at behandle dem forskelligt. Retten henviser til det anførte i præmis 67 ovenfor og skal yderligere bemærke, at den dato, fra hvilken der er sket en differentiering af den pågældende ordning, dvs. den 1. maj 1995, ligger efter udløbet af det første regnskabsår, efter at Revisionsretten blev EF-institution, dvs. den 31. december 1994, men før udfærdigelsen af den første erklæring om regnskabernes rigtighed mv., som vedrørte regnskabsåret 1994, og som ifølge de forklaringer, sagsøgtes repræsentant afgav under retsmødet, blev afgivet i november 1995. I betragtning af disse modsigelser ses datoen den 1. maj 1995 ikke at have været resultatet af et bevidst valg foranlediget af de angivne hensyn, ligesom datoen ej heller findes at tilgodese disse hensyn.

91 De betragtninger, Rådet fremførte under retsmødet, er endvidere ikke relevante med henblik på en objektiv begrundelse for forskelsbehandlingen. Betragtningerne bygger nemlig på en sammenligning af situationen for medlemmerne af Revisionsretten i relation til dennes overgang til status som institution. Ved sammenligningen har man ikke kun sammenholdt de to objektive elementer, nemlig henholdsvis den dato, hvor Revisionsretten blev en EF-institution, og datoen for medlemmernes udtræden af tjenesten. I sammenligningen indgår også et tredje element, nemlig hvor længe det pågældende medlem var tjenestegørende efter Revisionsrettens omdannelse til EF-institution, førend han udtrådte af tjenesten. I sammenligningen indgår således også en vurdering af tjenesteperiodens længde.

- 92 Efter det særlige synspunkt, som ligger til grund for denne fremgangsmåde, burde man også have taget hensyn til, at pensionen er en modydelse knyttet til hele det arbejde, medlemmet har udført for først EF-organet, derefter EF-institutionen. I denne forbindelse er det i artikel 10, stk. 1, i forordning nr. 2290/77 bestemt, at pensionen beregnes på grundlag af hele medlemmets tjenesteperiode, der ikke alene omfatter hvert fulde tjenesteår, men også hver fulde måned efter det sidste fulde tjenesteår. Endvidere løber mandatet for et medlem af Revisionsretten i seks år ifølge den tidligere bestemmelse i traktatens artikel 206, stk. 4, første afsnit, som i medfør af TEU's artikel G, nr. 59, er blevet til artikel 188 B, stk. 3, første afsnit. Mandatet kan fornys. Heraf følger, at et medlem, der er udtrådt af tjenesten kort tid efter det tidspunkt, hvorfra forordning nr. 840/95 finder anvendelse, dvs. den 1. maj 1995, således, medmindre særlige omstændigheder gør sig gældende, har haft næsten hele sin tjenesteperiode i tiden før Revisionsrettens omdannelse til EF-institution den 1. november 1993. Derimod ligger kun en mindre del af hans tjenesteperiode i tiden efter denne begivenhed. Det pågældende medlems situation afviger således ud fra dette synspunkt ikke væsentligt fra sagsøgerens situation.
- 93 De omstændigheder, Rådet påberåbte sig under retsmødet, kan således ikke objektivt begrunde, at der med hensyn til en pensionsforhøjelse som følge af Revisionsrettens overgang til en status som institution, er gjort forskel i behandlingen af medlemmer, som alle har fortsat i tjenesten efter denne omdannelse, afhængig af om deres tjenesteperiode er ophørt før eller efter den 1. maj 1995.
- 94 Sagsøgte og intervenienten har endvidere fremført en indvending, der i det væsentlige går ud på, at en forskellig behandling, der er en følge af, at en ny bestemmelse træder i kraft på et bestemt tidspunkt, ikke kan udgøre en ulovlig forskelsbehandling. En sådan ikrafttrædelse udgør nemlig en objektiv kendsgerning, der gælder for alle uden forskel. Den modsatte konklusion ville gøre princippet om, at fællesskabsmyndigheden til enhver tid kan foretage de ændringer, som myndigheden finder i overensstemmelse med tjenestens interesser, indholdsløst.

- 95 Med dette argument ses der imidlertid på den ene side bort fra, at det ikke er udelukket, at datoen for, hvornår nye regler kan anvendes, kan udgøre en ulovlig forskelsbehandling (se f.eks. angående den diskriminerende karakter af datoen for nye interne retningslinjers ikrafttrædelse Rettens dom af 9.7.1997, sag T-92/96, Monaco mod Parlamentet, Sml. Pers. II, s. 573, præmis 50-58).
- 96 På den anden side kan sagsøgte ikke til støtte for sit synspunkt påberåbe sig ovennævnte domme i sagerne Gillet mod Kommissionen og Hochstrass mod Domstolen.
- 97 I sagen, der førte til ovennævnte dom i Gillet mod Kommissionen, var der tale om en forordning vedtaget i 1972, hvori der i forbindelse med tjenestemænds frivillige udtræden af tjenesten blev indført forskellige økonomiske ordninger for tjenestemænd i lønklasse A1 eller A2, som var blevet ansat under den tidligere vedtægt fra 1956 for personale ved Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab, og som udtrådte af tjenesten på de samme vilkår; anvendelse af ordningen var afhængig af, om disse tjenestemænd var fastansat i en af de nævnte to lønklasser på ikrafttrædelsesdatoen for den nye vedtægt for tjenestemænd ved Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab, som var den 1. januar 1962. Sagsøgeren, en tjenestemand, der var blevet indplaceret i denne kategori efter den 1. januar 1962, rejste en ulovlighedsindsigelse og påberåbte sig forordningens påståede diskriminerende karakter. Domstolen tog ikke denne indsigelse til følge.
- 98 Ganske vist fremgår det indirekte af denne dom, at fællesskabslovgiver har ret til at vedtage vedtægtsbestemmelser, der gælder for fremtiden, og som er ugunstigere for tjenestemændene. Men i dommen anførte Domstolen dels, at gyldigheden af overgangsforanstaltningerne til beskyttelse af de rettigheder, som tjenestemænd ansat under en tidligere, mere gunstig vedtægt lovligt har erhvervet, ikke kunne drages i tvivl, dels konkluderede den, at disse overgangsforanstaltninger ikke var diskriminerende over for en tjenestemand, der var blevet ansat under den nye, mindre gunstige vedtægt. Domstolen kontrollerede i sin gennemgang af de omtvistede foranstaltninger omhyggeligt, at forskelsbehandlingen mellem på den ene side den tjenestemand, der er ansat under den tidligere, gunstigere vedtægt, og som efter vedtagelsen af den nye, mindre gunstige vedtægt er omfattet af en overgangsordning til beskyttelse af hans rettigheder, og på den anden side den tjenestemand, der er ansat under den nye, mindre gunstige vedtægt, var objektivt begrundet. I dommen fastslås det i denne forbindelse for det første, at den tjenestemand, der er

blevet ansat under den nye, mindre gunstige vedtægt, ikke kan påberåbe sig den tidligere gunstigere vedtægt, og for det andet, at overgangsordningen til fordel for de tjenestemænd, der blev ansat under den tidligere, gunstigere vedtægt, ikke kan drages i tvivl.

- 99 I dommen blev det ligeledes efterprøvet, at skæringsdatoen mellem de to økonomiske ordninger, dvs. den 1. januar 1962, var objektivt begrundet.
- 100 Det kan således ikke udledes af denne dom, at ikrafttrædelsesdatoen for nye bestemmelser aldrig kan være diskriminerende.
- 101 Ganske vist hedder det i den anden dom, der påberåbes af sagsøgte, nemlig dommen i sagen Hochstrass mod Domstolen, der er omhandlet i præmis 82 ovenfor, at »selv om det skulle følge af indførelsen af en generel og abstrakt bestemmelse, at grænsesituationer kan medføre tilfældige ulemper, kan lovgiveren ikke bebrejdes for at have foretaget en gruppeopdeling«, der er forskelsbehandlende (præmis 14). Domstolen tilføjer dog umiddelbart derefter, at denne konklusion kun gælder, såfremt denne gruppeopdeling »i det væsentlige ikke er forskelsbehandlende i forhold til det forfulgte mål«.
- 102 I dommen er det i øvrigt omhyggeligt kontrolleret, om den gruppeopdeling, der sker ved denne nye lovgivning (i den pågældende sag indførelse af et udlandstillæg på grundlag af nationalitetskriteriet), er objektivt begrundet.
- 103 Dommen kan således ikke fritage for pligten til som led i kontrollen med overholdelsen af forbuddet mod forskelsbehandling at undersøge, om de forskelle, som nye bestemmelser indfører i en ordning, er objektivt begrundede.

- 104 Retten skal endelig bemærke, at fællesskabslovgiver ganske vist frit og til enhver tid kan foretage de ændringer i vedtægtsbestemmelserne, i den foreliggende sag i forordning nr. 2290/77, som han finder er i tjenestens interesse. Men hvis ændringen specifikt begrundes med en henvisning til en ny situation, i den foreliggende sag Revisionsrettens overgang til status som EF-institution, og vedrører en bestemt kategori af personer, i den foreliggende sag de medlemmer, der har været i tjenesten efter denne omdannelse, skal de personer, der hører til den kategori, der specifikt berøres af denne nye situation, behandles ens i forbindelse med ændringen.
- 105 Fællesskabslovgiver var i den foreliggende sag ikke nødvendigvis forpligtet til at beslutte en forhøjelse af grundlønnen, og dermed en forhøjelse af pensionerne, for medlemmerne af Revisionsretten. Men foretager lovgiver en sådan forhøjelse med Revisionsrettens nye status som institution som begrundelse, og påtænker lovgiver ikke at lade forhøjelsen gælde for personer, der har erhvervet ret til deres pension før ikrafttrædelsen af den forordning, hvorved forhøjelsen gennemføres, skal lovgiver sikre, at alle medlemmer, der befinder sig i den situation, der begrunder forhøjelsen, dvs. de medlemmer, der har været i tjenesten efter Revisionsrettens overgang til en status som institution, behandles ens fra det tidspunkt, hvor forordningen træder i kraft. Retten har ovenfor fastslået, at disse krav ikke er overholdt i den foreliggende sag.
- 106 Endelig er den konstaterede forskelsbehandling ikke, som hævdet af sagsøgte, en følge af anvendelsen af artikel 18 i forordning nr. 2290/77. Denne artikel, som forpligter Rådet til i tilfælde af en forhøjelse af grundlønnen for medlemmer af Revisionsretten samtidig at træffe beslutning om en passende forhøjelse af de løbende pensioner, forhindrer på ingen måde Rådet i at overholde princippet om ligebehandling. Tværtimod forpligter denne artikel ved sin anvendelse af adjektivet »passende« Rådet til også at undersøge, om denne overordnede retsgrundsætning er overholdt.
- 107 Heraf følger, at Rådet i den foreliggende sag har tilsidesat ligebehandlingsprincippet.

- 108 Da det her behandlede anbringendes andet led, som vedrører tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet, således ligeledes må tages til følge, er det ikke nødvendigt at tage stilling til sagsøgerens argumenter vedrørende det forhold, at forordning nr. 840/95 har forhøjet overgangsgodtgørelsen uden samtidig at forhøje de pensioner, der var erhvervet ret til på tidspunktet for forordningens ikrafttrædelse.
- 109 Sagsøgerens påstande må således tages til følge, uden at det er fornødent at gennemgå det her behandlede anbringendes tredje led, som vedrører tilsidesættelse af princippet om beskyttelse af den berettigede forventning.
- 110 Heraf følger, at sagsøgtens anfægtede afgørelse, der er baseret på artikel 2 i forordning nr. 840/95, skal annulleres.

Sagens omkostninger

- 111 I henhold til procesreglementets artikel 87, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Da Revisionsretten har tabt sagen, og da sagsøgeren har nedlagt påstand om, at Revisionsretten tilpligtes at betale sagens omkostninger, skal den dømmes til at betale sagens omkostninger.
- 112 I henhold til procesreglementets artikel 87, stk. 4, første afsnit, skal institutioner, der er indtrådt i en sag, bære deres egne omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RETTEEN (Femte Afdeling)

- 1) Revisionsrettens afgørelse af 20. februar 1997 om opgørelse af sagsøgerens pension annulleres.
- 2) Revisionsretten betaler sagens omkostninger.
- 3) Rådet bærer sine egne omkostninger.

Azizi

García-Valdecasas

Jaeger

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 30. september 1998.

H. Jung

J. Azizi

Justitssekretær

Afdelingsformand